

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Łukasza Rosiaka
pt. „Analiza przestępstwa niealimentacji w prawie
polskim”

Podjęta przez mgr Łukasza Rosiaka analiza przestępstwa niealimentacji w prawie polskim w aspekcie historycznym jak i w zakresie obowiązujących rozwiązań dotyczy ważnej i rozwijającej się problematyki właściwej reakcji prawnie karnej na popełnienie tytułowego przestępstwa. Wybór tematu jest w pełni uzasadniony jako temat rozprawy doktorskiej. Doktorant w uzasadnieniu podjęcia tematu podnosi, że obowiązująca konstrukcja przestępstwa niealimentacji mimo nowelizacji, w tym ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) pozostaje nie w pełni wystarczająca w świetle problemów z jakimi permanentnie muszą się zmagać osoby uprawnione do alimentów, niemogące zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych z powodu nie wywiązania się przez osoby zobowiązane z obowiązku opieki. Zasadność podjętego tematu i zasługujący na uznanie wieloaspektowy, sposób jego prezentacji podkreśla również ukończenie przez mgr Łukasza Rosiaka aplikacji komorniczej i wieloletnie doświadczenie w egzekucji świadczeń alimentacyjnych.

Z punktu widzenia strukturalnego recenzowana rozprawa obejmuje streszczenie rozprawy doktorskiej ze słowami kluczowymi, dziedziną pracy oraz tytułem pracy w języku angielskim, wykaz skrótów, spis treści, wstęp, osiem rozdziałów, zakończenie, bibliografię, wykaz przytoczonego orzecznictwa, wykaz źródeł internetowych oraz spis tabel statystycznych oraz wykresów. Układ strukturalny rozprawy jest przejrzysty. Spis treści

zasadniczo jest odzwierciedlony w jej treści. Zasadniczo ponieważ jak się wydaje w dwóch rozdziałach recenzowanej rozprawy doktorskiej można odnieść wrażenie, że tytuł rozdziału jest węższy od jego zawartości. Pierwszym z nich jest rozdział trzeci zatytułowany „Strona przedmiotowa przestępstwa”, jednak lektura tego rozdziału prowadzi Czytelnika do s. 115 rozprawy, gdzie w drugim akapicie od dołu Doktorant przedstawia stronę podmiotową przestępstwa niealimentacji oraz do s. 131 rozprawy, na której podrozdział III.9 dotyczy wparcia Państwa w zapewnieniu kosztów utrzymania uprawnionego do alimentów. Natomiast tytuł rozdziału czwartego to „Zbieg przepisów w zakresie przestępstwa uchylania się od obowiązku niealimentacji” a podrozdział IV.2 to „Realny zbieg przestępstw”. Zapewne na etapie opublikowania niniejszej rozprawy doktorskiej powyższe kwestie zostaną strukturalnie uporządkowane.

Mgr Łukasz Rosiak w sposób właściwy powołuje akty prawne obejmujące przestępstwo niealimentacji oraz w interesujący sposób dokonuje wykładni przepisów dotyczących tytułowej problematyki oraz przedstawia swoje stanowisko na podejmowane tematy. Doktorant poprawnie i krytycznie powołuje polską oraz zagraniczną literaturę i orzecznictwo. W treści recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Łukasz Rosiak rzeczowo przedstawia przykłady ze swoich zawodowych doświadczeń w egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Przypisy oraz bibliografia są prawidłowo skonstruowane a wykazy przytoczonego orzecznictwa, źródeł internetowych właściwie przedstawione. Czytelny jest także spis tabel statystycznych oraz wykresów. Należy podkreślić, że mgr Łukasz Rosiak w sposób rzeczowy i zwięzły uzupełnia przypisy o aspekty terminologiczne, porządkowe i aspekty dotyczące prowadzonej dyskusji naukowej.

We wstępie mgr Łukasz Rosiak przeanalizował rozwój konstrukcji normatywnej przestępstwa niealimentacji, etymologię terminu niealimentacja, miejsce tytułowego przestępstwa w grupie popełnianych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, umocowanie tytułowej problematyki także w prawie rodzinnym i opiekuńczym, charakterystykę osób otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego, problematykę efektywności egzekucji alimentów, rolę środków materialnych i równomiernego wkładu w rozwój rodziny wraz z zagrożeniami wynikającymi z ich deficytu a także racjonalizacji karania za popełnienie przestępstwa z art. 209 k.k.. Doktorant ilustruje swoją prezentację także z punktu widzenia statystycznego oraz przykładowego wyliczenia podstawowych dokumentów wydawanych w toku wypłacania świadczeń w sferze pomocy państwa w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb osób alimentowanych. W tej części rozprawy mgr

Łukasz Rosiak przedstawił cel rozprawy, jej zakres, hipotezę rozprawy oraz problem naukowy.

Celem rozprawy jest analiza zagadnienia przestępstwa uchylania się od obowiązku alimentacji zarówno w aspekcie historycznym jak i w zakresie obecnie obowiązujących rozwiązań oraz analiza społecznej istoty problemu niealimentacji.

Zakres rozprawy obejmuje analizę aktów normatywnych dotyczących penalizacji przestępstwa niealimentacji w szczególności ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) jak również analizę danych uzyskanych od szeregu instytucji publicznych w Polsce w przedmiocie tytułowej problematyki.

Problemem naukowym rozprawy jest określenie wpływu zmian legislacyjnych dotyczących przestępstwa niealimentacji na efektywność egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Zatem jak podkreśla mgr Łukasz Rosiak powstaje konieczność wskazania sposobów zwiększenia stopnia ściągłości alimentów.

Hipoteza rozprawy brzmi: Współczesna typizacja niealimentacji nadal mimo daleko idących zmian legislacyjnych w tym w szczególności zawartych w ustawie z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) pozostaje nie w pełni wystarczająca w świetle problemów z jakimi permanentnie muszą się zmagać osoby uprawnione do alimentów.

Cel i zakres rozprawy, hipoteza rozprawy i problem naukowy rozprawy zostały prawidłowo określone. Cel i zakres rozprawy zostały zrealizowane, hipoteza zweryfikowana a problem naukowy został rozwiązany w niniejszej rozprawie.

W pierwszym rozdziale mgr Łukasz Rosiak szeroko zaprezentował rozwój konstrukcji normatywnej podejmowanego przestępstwa niealimentacji. Słusznie Doktorant podejmuje się analizy wpływu poprzednio obowiązujących regulacji prawnych na aktualny stan prawny dotyczący tytułowego przestępstwa także w perspektywie międzynarodowej. W recenzowanej rozprawie doktorskiej na pozytywną uwagę zasługuje także analiza znamion niealimentacji w projektowanym i obowiązującym kształcie tego przestępstwa, w tym w szczególności ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952).

Zasadnie Doktorant rozpoczął drugim rozdziałem szczegółową analizę konstrukcyjną przestępstwa niealimentacji od dobra prawnego. Właściwie podjętymi etapami tej analizy uczynił mgr Łukasz Rosiak rozwój pojęcia, definicji i znaczenia dobra prawnego w prawie karnym, wskazaniem na kilka koncepcji w zakresie dobra prawnego przestępstwa

niealimentacji, ujęcie definicyjne przedmiotu ochrony, zwrócenie uwagi na praktyczne znaczenie ustalenia dobra prawnego, charakterystykę istoty dobra chronionego w ramach art. 209 k.k.. Mgr Łukasz Rosiak rzeczowo odnosi się do doktrynalnej i orzeczniczej charakterystyki dobra chronionego wskazanego jako „rodzina i obowiązek opieki”, „obowiązek opieki”, „prawo do opieki alimentacyjnej”, „ochrona obowiązku opieki”, „zasada bezpieczeństwa socjalnego” Interesująca jest również wskazana przez Doktoranta problematyka pokrzywdzonego tytułowym przestępstwem i wskazanie skutków braku realnego wsparcia finansowego dzieci uprawnionych do alimentacji polegających przykładowo na wejściu ich na drogę konfliktów z prawem. W ramach niniejszego rozdziału, w ostatnim akapicie na s. 66 recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Łukasz Rosiak wskazał, że „W doktrynie pojawia się kilka koncepcji w zakresie dobra prawnego przestępstwa niealimentacji.” Należałoby spodziewać się, że obrona rozprawy doktorskiej będzie dobrą okazją do zwięzłego przedstawienia tych koncepcji, ponieważ wydaje się, że te koncepcje nie zostały do końca precyzyjnie opisane w recenzowanej rozprawie doktorskiej wraz z określeniem poglądu mgr Łukasza Rosiaka dotyczącego dobra prawnego przestępstwa niealimentacji.

Kolejnym właściwie określonym etapem szczegółowej analizy konstrukcyjnej przestępstwa niealimentacji jest strona przedmiotowa i podmiotowa tego przestępstwa przedstawiona w rozdziale trzecim recenzowanej rozprawy doktorskiej. Rozpoczynając od wskazania zmian w stronie przedmiotowej przestępstwa niealimentacji wprowadzonych ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) mgr Łukasz Rosiak szeroko przedstawił elementy strony przedmiotowej składające się na podmiot czynu zabronionego, czynność sprawczą albo skutek, przedmiot czynności wykonawczej oraz okoliczności modalne czynu. W ramach znamion przedmiotowych Doktorant przeanalizował zmianę podmiotu czynu zabronionego, znamię „uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego” w tym przez pryzmat kwestii usprawiedliwienia uchylecia się, znamiona „co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące”, znamiona dotyczące stwierdzenia obowiązku świadczeń alimentacyjnych (umowa, ustawa, orzeczenie sądowe), zakres świadczeń alimentacyjnych, znamię skutku a także zwrócił uwagę na problematykę miejsca popełnienia przestępstwa i przedmiotu czynności wykonawczej. W tym rozdziale mgr Łukasz Rosiak prezentuje w szczególności trzy koncepcje w sferze strony podmiotowej przestępstwa niealimentacji wskazując, że zdaniem Doktoranta najbardziej trafna jest koncepcja

popęlnienia przestępstwa niealimentacji wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. W niniejszym rozdziale mgr Łukasz Rosiak wielowątkowo podejmuje temat wsparcia Państwa w zapewnieniu kosztów utrzymania uprawnionego do alimentów a także przyczyn niskiej egzekucji świadczeń alimentacyjnych.

Z uznaniem należy odnieść się do ukończenia przez mgr Łukasza Rosiaka aplikacji komorniczej i wieloletniego doświadczenia w egzekucji świadczeń alimentacyjnych, które w przejrzysty i profesjonalny sposób prezentuje w trakcie analizy poszczególnych aspektów tytułowej problematyki recenzowanej rozprawie doktorskiej. W związku z powyższym czy możliwe byłoby podczas publicznej obrony poprosić mgr Łukasza Rosiaka o podzielenie się z nami wnioskami z praktycznego doświadczenia czy zmiany w znamionach przestępstwa niealimentacji wprowadzone ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952) przyczyniły się do zwiększenia efektywności egzekucji świadczeń alimentacyjnych i w jakim zakresie ewentualna zmiana jest najbardziej widoczna?

Rozdział czwarty mgr Łukasz Rosiak poświęcił tematyce zbiegów w prawie karnym w zakresie przestępstwa uchylania się od obowiązku alimentacji. Sprawna prezentacja objęła pozorny (pomijalny) zbieg przepisów oraz realny zbieg przestępstw.

Problematyka sankcji karnej za popełnienie przestępstwa niealimentacji jest poruszona w rozdziale piątym recenzowanej rozprawie doktorskiej. Sankcja karna została także powiązana z prewencją ogólną i szczególną jak również przedstawieniem dyskusji na temat argumentów dotyczących celowości opisanego przestępstwa w kodeksie karnym oraz przeniesienia niealimentacji do kodeksu wykroczeń. Doktorant w sposób właściwy podjął się także analizy możliwych do wymierzenia sposobów reakcji karnoprawnej na popełnienie tytułowego przestępstwa obejmujących kary, środki karne, środki poddania sprawcy próbie oraz ich wykonywania. Mgr Łukasz Rosiak trafnie podniósł w tym aspekcie rolę systemu dozoru elektronicznego. Pomocna do rozwiązania problemu naukowego była udana próba ustalenia tzw. sankcji optymalnej przewidzianej dla sprawcy przestępstwa niealimentacji, która będzie ważnym punktem odniesienia dla wielu analiz dotyczących tytułowego przestępstwa oraz podstawą do podjęcia wokół tego przestępstwa szerokiej dyskusji naukowej.

Następny siódmy rozdział rozprawie doktorskiej mgr Łukasza Rosiaka odnosi się do trybów ścigania przestępstwa niealimentacji. Doktorant interesująco przedstawił sytuacje, w których ściganie tych przestępstw odbywa się na wniosek jak również te sytuacje, w których ściganie tego przestępstwa odbywa się z urzędu.

Analiza obowiązku zawiadomienia sądu rodzinnego zawarta w rozdziale siódmym jest kolejnym aspektem problematyki recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Rosiaka. Słusznie z punktu widzenia tytułowej problematyki Doktorant przeanalizował argumentację dotyczącą zakresu kompetencji sądu karnego do całościowego uregulowania kwestii opieki nad dzieckiem.

Wnioski z rozprawy doktorskiej mgr Łukasz Rosiak przedstawił w rozdziale ósmym. Przedmiotowe wnioski poprzedziło zestawienie danych statystycznych z 1993 r. i z 2006 r. dotyczących stosunku ankietowanych do niealimentacji. Następnie Doktorant przeszedł do analizy procesu legislacyjnego, którego wynikiem było uchwalenie ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 952). W dalszej części tego rozdziału Doktorant przedstawił i należycie uzasadnił postulaty *de lege lata* oraz postulaty *de lege ferenda* dotyczące przestępstwa niealimentacji obejmujące zarówno zmiany w obowiązującej ustawowej konstrukcji tytułowego przestępstwa jak również działania jakie należy podjąć w praktyce orzeczniczej przestępstwa niealimentacji w ramach istniejących przepisów, które zwiększają efektywność ścigalności świadczeń alimentacyjnych. W swoich postulatach mgr Łukasz Rosiak zwraca również uwagę w sprawie możliwości określenia roli komorników sądowych w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym przestępstwa niealimentacji.

W zakończeniu mgr Łukasz Rosiak trafnie wskazał na niebezpieczne okoliczności oraz czynniki skutkujące zmniejszeniem efektywności egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Doktorant prawidłowo zestawiał także czynniki zwiększające przedmiotową efektywność. Niniejsza prezentacja czynników została zasadnie powiązana z postulatami zmiany ustawowej konstrukcji dotyczącej przestępstwa niealimentacji.

Mgr Łukasz Rosiak posługuje się prawidłowo językiem prawnym i prawniczym. Drobnych kilka nieścisłości (zdanie od słowa *Dodatkowo...* na s. 30 rozprawy w czwartej linijce od dołu, nie rozwinięcie skrótów SR- Sąd Rejonowy s. 6, 31, SA - Sąd Okręgowy s. 31) czy błędów w redakcji słów (słowo „pozostaje” przez dwa „o” w przypisie 65 n s. 34; na s. 39 w przypisie 85 przy powołaniu s. 379 należałoby przenieść linijkę wyżej; słowa „trzeci dłużnik s. 218 rozprawy jest bez spacji, czwarta linijka od dołu czy rada Europy gdzie słowo rada jest z małej litery w poz. 2 bibliografii s. 256) nie wpływają na pozytywną ocenę recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Mając na uwadze powyższe okoliczności stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Łukasza Rosiaka pt. „Analiza przestępstwa niealimentacji w prawie polskim” spełnia kryteria wskazane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o

stopniach naukowych i tytule naukowym oraz tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) w zw. z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669 z późn. zm.).
Zatem wnoszę o przyjęcie rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Rosiaka i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Kamille Juske

